

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

26924

Aşağıdaki sorularımın **Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri ERSOY** tarafından Anayasanın 98' inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Semra ÇAĞLAR GÖKALP

Bitlis Milletvekili

Bitlis il merkezinde yer alan ve tarihî kaynaklara göre Urartu dönemine (M.Ö. 6. yüzyıl) kadar uzanan Bitlis Kalesi, 2004 yılında başlatılan ve 2020'li yıllardan itibaren yoğunluk kazanan arkeolojik kazı ve restorasyon çalışmaları halen devam etmektedir. Bu çalışmalar, kalenin tarihî ve kültürel potansiyelini açığa çıkarmayı hedeflemekle birlikte, uygulama süreçleri bakımından bazı yapısal sorunları da beraberinde getirmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın koordinasyonunda Bitlis Valiliği ile Bitlis Eren Üniversitesi tarafından sürdürülen kazı çalışmaları, kale alanında sınırlı ancak önemli veriler sunmuştur. Bu veriler, kalenin yalnızca askeri amaçlarla değil, aynı zamanda sivil yerleşim alanı olarak da kullanıldığını göstermektedir. Ancak, kazıların arkeolojik bütünlüğü gözeterek sistematik bir biçimde yürütülüp yürütülmediği konusunda soru işaretleri mevcuttur. Mevcut raporların sınırlılığı, bilimsel şeffaflık açısından tartışmalıdır.

Kazıların ardından başlatılan restorasyon süreci, kalenin fiziksel korunumu açısından önem arz etmektedir. Ancak, restorasyon uygulamalarının yer yer özgün malzeme ve tekniklerden uzaklaştığı, çağdaş müdahalelerin tarihsel dokuya zarar verecek biçimde gerçekleştirildiği yönünde iddialar bulunmaktadır. Özellikle surların modern malzeme ile güçlendirilmesi, gece aydınlatmaları ve turistik yolların estetik uyumsuzluğu, yetersiz bilgilendirme tabelaları ve yönlendirmeler bağlamında eleştirilmektedir. Ayrıca, restorasyon çalışmalarının mimari belgelendirme ve konservasyon ilkelerine ne derece uygun yürütüldüğü konusunda kamusal ve akademik şeffaflık sağlanamamıştır.

Uzun yıllardır yürütülen kazı ve restorasyon çalışmalarına rağmen Bitlis Kalesinin turizme açılmaması konusu da başka bir tartışma konusu haline gelmiştir.

Bu bağlamda;

1. Bitlis Kalesi'nde uzun yıllardır yürütülen kazı çalışmaları hangi aşamadadır? Önergeye cevap verildiği tarihe kadar kalede elde edilen arkeolojik buluntular nelerdir? Bu buluntuların envantere kaydı ve korunması hangi kurumsal süreçlere tabidir? Kazı çalışmaları sonucunda açığa çıkan eserlerin sayısı nedir? Açığa çıkarılan bu eserlerin korunması ve gelecek kuşaklara sağlıklı bir şekilde aktarılması için gerekli koruma koşulları sağlanmış mıdır?
2. Bitlis Kalesi'nde uzun yıllardır kazı çalışması yapılması ve ziyarete kapalı tutulması sebebi ile yerel halkta şüpheler ve güvensizlikler gelişmiştir. Bu şüphe ve güvensizliğin giderilmesi için kazıların denetim, eserlerin açığa çıkarılma ve müzeye teslim edilme süreçleri şeffaf bir şekilde açıklanacak mıdır? Yine aynı sebeplerden, kazılarda açığa çıkartılan envanterli ve etütlük nitelikteki eserler ile ilgili kamuya detaylı bilgi verilecek midir?
3. Restorasyon çalışmalarında kullanılan malzeme ve tekniklerin, kalenin özgün mimarisiyle uyumu hangi ilkelere göre değerlendirilmiştir? Uygulamalar, ulusal ve uluslararası koruma ilkelerine (örneğin Venedik Tüzüğü) uygun mudur?
4. Ulusal ve yerel basında çıkan haber ve görsellerde restorasyon çalışmaları kapsamında surların bazı bölümlerinin modern sıva ve betonarme ile kaplandığı, özgün taş işçiliğinin yer yer kaybolduğu, çağdaş malzeme ile yapılmış yeni duvar imalatlarının tarihî dokuya aykırı biçimde inşa edildiği görülmektedir. Bitlis Kalesi restorasyon çalışmalarında kullanılan malzeme, teknik ve yöntemler nelerdir? Özgün taş işçiliği ve yapı tekniklerinin korunması için hangi bilimsel veya konservasyon ilkeleri gözetilmiştir? Restorasyon öncesi, süreci ve sonrası için ayrıntılı belge, proje raporu, pafta ve görsel dokümantasyon hazırlanmış mıdır? Hazırlandıysa, Kültür Varlıklarını Koruma Kurullarından gerekli onaylar alınmış mıdır ve bunların kamuya açık erişimi sağlanacak mıdır?
5. Yapılan restorasyon ve kazı çalışmaları ilgili kamu kurumları tarafından şeffaf bir şekilde denetlenmekte midir?
6. Kazı ve restorasyon çalışmaları yapan bilimsel danışman ve teknik ekibin yapılan işle ilgili yeterlilikleri sorgulanmış mıdır?

7. Yıllardır sürdürülen çalışmalar sonucu elde edilen veriler ile ilgili bugüne kadar bilimsel bir yayın yapılmış mıdır?
8. Yapılan restorasyon ve çevre düzenleme çalışmaları ile ilgili uzun vadede yapıya verebileceği zararlar hesaplanmış mıdır?
9. Yapılan uygulamalar sırasında tarihî katmanların zarar gördüğüne ilişkin akademik veya yerel şikâyetler bakanlığa ulaşmış mıdır? Ulaştıysa, bu şikâyetler üzerine yapılan incelemeler nelerdir?
10. Restorasyon ve kazı projeleri için toplam ne kadar bütçe ayrılmıştır? Bu bütçenin hangi kalemlerde kullanıldığına dair şeffaf bir kamu raporu hazırlanmış mıdır?
11. Yerel halkın, meslek odalarının ve sivil toplum kuruluşlarının bu sürece katılımı sağlanmış mıdır? Proje kararları hangi danışma ya da katılım mekanizmalarıyla şekillendirilmiştir?
12. Yapılan çalışmalara ilişkin detaylı teknik raporlar kamuya açık mıdır? Değilse, bu raporların paylaşılması planlanmakta mıdır?
13. Uzun yıllardır kamu kaynaklarıyla sürdürülen kazı ve restorasyon çalışmalarına rağmen Bitlis Kalesi henüz neden ziyarete ve turizme açık hale getirilmemiştir? Ziyaret ve turizme ne zaman açılması planlanmaktadır?